

KALBOS KLAIDOS TELEVIZIJOS IR RADIO LAIDOSE

I. ŽODYNO KLAIDOS

1. Vertiniai:

jūsų gerbūvis uždirbtas (=gerovė uždirbta) įvairiais būdais;
dabar neužilgo (=greitai; netrukus) paaiškės;
neužilgo (=netrukus) miestiečiai čia ėmė užsukti vis dažniau;
kaip čia išsireiškus (=pasakius);
jeigu galima išsireikšti (=pasakyti) taip;
ant tiek puikiai (=taip puikiai);
prie ko čia mes (=kuo čia mes dėti);
prie ko čia mums tie Rytai (=kuo čia dėti tie Rytai; kaip čia mes susiję su Rytai ar pan.);
kas liečia antrąjį turą (=dėl antrojo turo; jeigu kalbėtume apie antrąjį turą), tai jau situacijos nepakeis;
kaip taisyklė, (=paprastai) mes kalbiname.

2. Žodžių reikšmės klaidos:

Ap(si)jungti nevert. r. „su(si)jungti; su(si)vienyti; su(si)burti“:
dabar apsijungė (=susijungė) tie gerbėjai;
tęsiasi 150 geriausių žaidėjų apjungiantis (=vienijantis) čempionatas;
pasirodymas apjungė (=sujungė) dainą, šokį;
savo kūryboje apjungia (=sujungia) įvairias muzikines patirtis;
plačios koalicijos idėją, kuri apjungtų (=suvienytų; sujungtų) ir socialdemokratus, ir valstiečius.

Atžyma nevert. r. „žyma; įrašas“; „žymė; žymuo“:
mažina skirtumą iki vienženklės atžymos (=žymos; ribos);
vienuolikos metrų atžyma (=žyma).

Dėtis nevert. r. „vilkti(s)“, „autis“, „juostis“, „segtis“:
užsidėti (=apsirengti, apsilikti) gelbėjimosi liemenes;
ar teko kada nors gyvenime užsidėti (=užsimaut) bokso pirštines;
užsidėjo (=užsirišo) kaklaraištį ir jau jaučiasi verslininku.

Gautis nevert. savaimine rezultatine reikšme:
labai gražiai jau gaunasi (=išeina);
jums be vandens gerai gaunasi (=pavyksta);
sudėjus 68 metai gaunasi (=susidaro);
taip nesigauna (=nepavyksta) iki galo.

Išieškotas nevert. r. „išdailintas, -a, dailus, -i, prašmatnus, -i, elegantiškas, -a, subtilus, -i, rafinuotas, -a, galantiškas, -a“:
tai išieškoto (=subtilaus) skonio patiekalai.

Išlaikytas nevert. r. „santūrus, -i, susitvardantis, -i, susivaldantis, -i“:
toks buvo išlaikytas (=santūrus) Lietuvos pasirodymas;
Glorija santūri, rami ir išlaikyta (=susitvardanti);
atrodo rami, išlaikyta (=santūri).

Išpulti nevert. r. „tekti, priderėti, prireikti, priklausyti“:

ar ta proga išpuolė (=pasitaikė);
tiks, kas išpuola (=pasitaiko).

Iššaukti nevert. r. „sukelti“:

kokią reakciją apskritai iššaukė (=sukėlė) skulptūra;
svečių bėda, kurią iššaukia (=sukelia) „Lietuvos ryto“ gynyba;
net neketino iššaukti (=sukelti) gailesčio;
galim iššaukti (=sukelti) kažkokią reakciją.

Iššaukiantis nevert. r. „įžūlus, -i, provokuojamas, -a“:

tokia iššaukianti (=įžūli) ji buvo nuo mažų dienų;
iššaukiantis (=provokuojamas) pavadinimas.

Nu(si)imti nevert. r. „nu(si)vilkti“:

jie turi nusiimti marškinius (=nusivilkti marškinius; išsivilkti iš marškinių) kabodami ore;
gal nusiimkit (=nusivilkit) švarką.

Prabalsuoti nevert. r. „balsuoti, pabalsuoti, nubalsuoti, subalsuoti, baigti balsuoti“:

kiekvienas žmogus gali prabalsuoti (=balsuoti) 10 kartų;
kiek dabar yra už Jus prabalsavę (=balsavę) rinkėjų;
užsuktumėt į svetainę, prabalsuotumėt (=balsuotumėt) už labiausiai patikusią dainą.

Praeiti nevert. r. „nueiti“, „išeiti“, „paeiti“, „eiti“:

konkurentų, kurie nepraeis (=nepateks) į antrą turą;
praikim čia (=eikim čia; paėjėkim čia);
ar galėtum praeiti (=pereiti; paeiti) kaip podiumu;
visokius gyvenimo kelius jau buvo praėjęs (=nuėjęs; išbandęs);
kaip tikras rokeris turėjot praeit (=nueit) šitą sunkų kelią;
kokius ji turi praeiti (=atlikti; pasidaryti) testus;
aš jau praėjau (=perėjau) tą amžiaus ribą.

Reiškia nevert. r. „vadinasi, taigi“:

reiškia (=vadinasi; taigi), jeigu jį nušovė, tikrai ne čia;
reiškia (=vadinasi), Mariaus komanda turi du taškus.

Tūlas, (-a) nevert. r. „toks, -ia, kažkoks, -ia, vienas, -a, kuris ne kuris, kuri ne kuri“:

tūlas (=toks) Kristupas paskelbė.

Užmanymas nevert. r. „sumanymas“:

tai toks meninis užmanymas (=sumanymas);
miškininkai giria užmanymą (=sumanymą);
kokie užmanymai dar yra jūsų galvose (=kokių dar turite sumanymų).

Užsipilti nevert. r. „į(si)pilti, pri(si)pilti (degalų) į automobilį, traktorių ir pan.“:

sustojo tiktai užsipilti (=įsipilti) kuro;
užsipilti (=įsipilti) į automobilį vandens stiklams plauti.

Užskaityti nevert. r. „įskaityti“:

jeigu Jūs užskaitėte (=įskaitėte) vieną atsakymą;
aš užskaitysiu (=įskaitysiu) dar vieną;

užskaitom (=įskaitom) Vladui atsakymą.

Vieningas nevert. r. „vienodas, -a“, „bendras, -a“:
galėtų turėti vieningą (=bendrą) poziciją;
kurti vieningą (=bendrą) Europos Sąjungos rinką;
trūksta vieningos (=bendros) antibiotikų skyrimo tvarkos;
vieningas (=bendras) skolininkų registras;
reikalaujama vieningų (=vienodų) kainų iš „Gazpromo“;
ar tai veda prie vieningų (=vienodų) kainų.

Žinoti nevert. r. „mokėti“, „išmanyti“, „pažinti“:
tėvynėje, kur jūs žinot (=mokat) kalbą;
krepšinį jis žino (=išmano) puikiai;
turi žinoti (=pažinti; išmanyti) Gruzijos kultūrą;
kaip žmonės žino (=išmano) lietuvišką muziką.

II. ŽODŽIŲ SANDAROS KLAIDOS

1. Netaisyklingos darybos arba ne savo darybine reikšme vartojami žodžiai su lietuviškais elementais

Daiktavardžiai, žymintys įrankius bei kitas darbo priemones ar tam tikras medžiagas, su priesaga -ėjas:

nesuveikė paketiniai išjungėjai (=jungikliai);
paketinius išjungėjus (=jungiklius) jau pakeitė.

Veiksmažodžiai su priesagomis -inėti, -dinėti ne kartotiniam, o tęstiniam kartiniam veiksmui reikšti:

darbo grupė iš esmės baiginėja (=baigia) darbą;
jau baiginėjant (=baigiant) šią temą;
buvo graži popietė, kai Stanislava grįžinėjo (=grįžo; buvo pakeliui) iš ligoninės;
perdavimo metu Rodrigesas išbėginėjo (=bėgo) atgal.

III. GRAMATIKOS KLAIDOS

LINKSNIŲ VARTOJIMO KLAIDOS

1. Vardininko vartojimo klaidos

Vardininkas nevertotinas neapibrėžtam kiekiui ar daliai reikšti:

juk drugeliai (=drugelių) būna vasarą ir pievose;
lūpų dažuose, atvežtuose iš trečiųjų šalių, randamas švinas (=randama švino);
pokyčių Kaune nėra, bet pokyčiai (=pokyčių) yra Vilniuje;
pažeidimai (=pažeidimų) ir tada buvo – senais laikais;
yra žmonės (=žmonių), kurie nenori darbo, bet nori gauti išmoką.

2. Kilmininko vartojimo klaidos

Skaitvardžių kilmininkas nevertotinas su aukštesniojo laipsnio prieveiksmiais daugiau, mažiau lyginamajai kiekybei reikšti:

ne daugiau dešimt (=ne daugiau kaip dešimt) skambučių;
kitur laikysis ne daugiau aštuonių (=ne daugiau kaip aštuoni);

eina ne mažiau dviejų ugniagesių (=ne mažiau kaip du ugniagesiai).

Kilmininkas nevertotinas, kai objektas neskaidomas:

sukaupė didelės patirties (=didelę patirtį; daug patirties).

3. Naudininko vartojimo klaidos

Naudininkas nevertotinas su žodžiais atitikti, atitikimas:

neaiškino nutarimo atitikimo Konstitucijai (=neaiškino, ar nutarimas atitinka Konstituciją).

Naudininkas nevertotinas konkrečiai laiko ribai ar momentui reikšti, kai nežymima paskirtis:

šiai dienai (=šiuo metu) man nėra ten vietos;

šiai dienai (=dabar; šiuo metu) aiškėja, kad netgi tokius buteliukus buvo įmanoma sukeisti;

tampa rezultatyviausiu žaidėju šiai minutei (=šią minutę; šiuo metu);

tai yra šiai dienai (=dabar; šiuo metu) aukščiausias Tomo rezultatas;

taškų yra nemažai, kiek jų yra šiai dienai (=šiuo metu),

visi yra saugūs, kiek tai yra įmanoma šiai minutei (=šiuo metu);

ar yra naujienų šiai minutei (=šiuo metu; dabar);

kad situacija būtų stabilizuota, kiek tai įmanoma šiai akimirkai (=šiuo metu).

Naudininkas nevertotinas laiko trukmei, nesusijusiai su tikslu ar patirtimi, reikšti:

akimirkai (=akimirką) tas žmogus bėgo su degančiu fakelu ir degančia kepure.

4. Galininko vartojimo klaidos

Galininkas nevertotinas tiesioginiam objektui reikšti šalia neigiamojo veiksmažodžio:

išeisit nenusiplovę rankas (=rankų);

Rusija pareiškė nepaliksianti be atsako JAV kongreso priimtą įstatymą (=priimto įstatymo);

negalime nepastebėti ir gyvą muziką transliuojantį orkestrą (=transliuojančio orkestro);

šią temą (=šios temos) mes netęsime;

tokį kiekį (=tokio kiekio) daiktų vieni nesukraus.

Galininkas nevertotinas su judėjimo reikšmės veiksmažodžiais tikslui arba siekimui reikšti:

ėjo prie rinkimų dėžių išsirinkti taikos prezidentą (=prezidento);

prieikime prie scenos krašto išgirsti vertinimus (=vertinimų);

atvažiuok priimti dovaną (=dovanos);

išvyksta į Vieną garbingai ginti savo šalies vardą (=vardo);

einame atlikti svarbius matematinius veiksmus (=svarbių matematinių veiksmų).

Galininkas nevertotinas paskirčiai reikšti:

numeris skirtas iškviesti pagalbą (=pagalbai iškviesti);

didina paramą, skirtą pakeisti asbesto stogus (=skirtą asbesto stogams pakeisti);

šitas daiktas yra skirtas ne tik asmenukei (=asmenukei) pasidaryt.

Galininkas nevertotinas su siekimo reikšmės veiksmažodžiais:

susitiks su šalies vadovais aptarti saugumo situaciją (=situacijos) Europoje.

5. Įnagininko vartojimo klaidos

Būdvardžių (ir būdvardiškai vartojamų žodžių) įnagininkas nevertotinas būviui reikšti:

konkursas kiekvienais metais tapdavo dar spalvingesniu ir žaižaruojančiu (=spalvingesnis ir žaižaruojantis);

laivas buvo mokomuoju (=mokomasis);
 atrodo jaunatviškais ir energingais (=jaunatviški ir energingi);
 čia tėveliai labiausiai turi būti dėmesingais (=dėmesingi);
 aliejus gali tapti kenksmingu (=kenksmingas) sveikatai;
 pasaulį, į kurį vis sugrįždami taptumėme laimingais (=laimingi);
 reikia būti labai atidžiais (=labai atidiems);
 padeda jiems išlikti šviežiais (=šviežiems) ilgą laiką;
 galim šią naktį padaryti karšta (=karštą);
 tai padarytų sistemą skaidresne (=skaidresnę);
 raginu būti dar aktyvesniais (=aktyvesnius).

Įnagininkas nevertotinas su gausą žyminčiais būdvardžiais *dosnus, -i, gausus, -i, turtingas, -a ir pan.:*

komisija dosni pažadais (=pažadų);
 energetiniais ištekliais turtingas (=energetinių išteklių turtingas; *geriau* daug energetinių išteklių turintis) Azerbaidžanas;
 įvykiais (=įvykių) gausūs 2012-ieji;
 skystis pripildytas visais žmogui reikalingais mineralais (=visų žmogui reikalingų mineralų);
 išleidęs penkias stilistine, žanrine ir kompozicine įvairove turtingas (=išsiskiriančias, pasižyminčias) kompaktines plokšteles.

6. Vietininko vartojimo klaidos

Vietininkas nevertotinas veikimo, būsenos ar požymio sričiai (bet ne vietai) reikšti:

prisipažino meilėje (=prisipažino kad myli; prisipažino mylįs);
 norisi prisipažinti meilėje (=prisipažinti, kad myli,) amerikietišku serialų frazėmis.

Vietininkas nevertotinas daikto būviui, būsenai ar požymiui reikšti:

galbūt kai kurie konservatoriai mato tame (=čia) grėsmę;
 tame (=tai; čia) ir yra esmė;
 Jūs matot problemą tame (=ten; ar tai jums atrodo problema);
 ar tame (=ar tai; ar čia) yra didelė problema;
 kame (=kur) yra bėda;
 pasklido po visą Europą, tame tarpe Rumunijoje (=taip pat Rumunijoje);
 ir kitos vietos tame tarpe (=tarp jų);
 ką nors atlikti retro stiliuje (=stiliumi);
 rankovės yra rokoko stiliuje (=stiliaus);
 graži baladė Kazimovos atlikime (=graži baladė, atliekama Kazimovos).

Vietininkas nevertotinas veiksmo būdai ar laikui reikšti:

visumoj (=iš viso) mes turim 21 balą;
 iš kokių pagrindu vietų (=iš kokių daugiausia vietų) daromas faršas;
 daugumoj atvejų (=dažniausiai) mes galim palaukt.

Vietininkas nevertotinas būsenos priežastiai, pagrindui reikšti:

to pasekoje (=dėl to; todėl) rasite;
 rezultate (=rezultatas –) štai tokia lentelė.

PRIELINKSNIŲ VARTOJIMO KLAIDOS

Ant nevertotinas veiksmo priemonei, nesusijusiai su vieta, reikšti:
prezidentas pas meilužę važiavo ant motorolerio (=motoroleriu).

Ant nevertotinas daikto požymiui, nesusijusiam su vieta, reikšti:
mokotės vaikščioti ant aukštakulnių (=su aukštakulniais).

Ant nevertotinas veiksmo ar būsenos pobūdžiui reikšti:
kepsim ant 180 laipsnių karščio (=180 laipsnių karštyje).

Ant nevertotinas paskirčiai, siekimui, veiksmo tikslui reikšti:
leidžiu sau kelis tūkstančius palikti ant pagrindinių dalykų – maisto ir ant drabužių (=už pagrindinius dalykus – maistą ir drabužius);
apsimoka ant pašalpų (=iš pašalpų) gyvent.

Ant nevertotinas daikto matmenims ar dydžių santykiui žymėti:
rezultatas lygus – 50 ant 50 (=50 ir 50);
penki ant penkių (=penki su penkiais) išeina.

Pas nevertotinas nuosavybei, priklausymui, turėjimui reikšti:
matėt, koks auskaras pas mūsų dainininkus (=su koku auskaru mūsų dainininkai);
pas jus (=jūsų) rankos trumpos;
fantazijos nei pas vieną, nei pas kitą (=nei vienam, nei kitam) netrūksta;
pas juos (=jų) toks hobis;
meilės tema bus vienu sakiniu pas mane (=meilės temą išreikšiu vienu sakiniu; meilės temą aptarsiu vienu sakiniu);
jie (kaulai) yra tokie patys kaip ir pas bet kurį kitą žmogų, kaip ir pas mane (=kaip ir bet kurio kito žmogaus, kaip ir mano);
kad tas noras pas visus būtų didelis (=kad tas visų noras būtų didelis).

Prie nevertotinas veiksmo sąlygoms reikšti junginiuose:
prie kokios temperatūros (=kokioje temperatūroje; kokiai temperatūrai esant) reikia presuoti sėlenas;
fiziniai pratimai lauke prie žemiausios temperatūros (=esant žemiausiai temperatūrai);
prie kokių lėtinių ligų (=kokiomis lėtinėmis ligomis sergant) magnis tikrai į naudą sveikatai;
prie visos pagarbos ten dirbantiems specialistams (=kad ir kaip gerbtume ten dirbančius specialistus), tai yra;
prie visų mano simpatijų tau (=nors ir simpatizuoju tau; nepaisydamas savo simpatijų tau) turiu reikalaut.

ĮVAIRIŲ FORMŲ VARTOJIMO KLAIDOS

Bendratis su jungtuku jei nevertotina sąlygai reikšti:

jeigu būt (=norint būt) jau visiškai tiksliam;
jeigu kalbėt (=kalbėtume) apie ligas, tai dažniausiai ne dizenterija pasitaiko;
ar Kaunas visa tai turi, jeigu kalbėt (=jeigu kalbėtumėm) apie jo veidą;
jeigu imt (=imtume) šeimos modelį, tai;
jeigu orientuotis (=jeigu orientuotumėmės) į kitus rinkimus, tada jūsų argumentai tinka;
jeigu kalbėt (=jeigu kalbėtume) apie žalą, tai žala ne ten.

Bendratis su jungtuku *kad* nevertotina tikslui reikšti:

reikėjo parodyti savo legalias pajamas bankams, kad gauti (=norint gauti; kad gautų) kreditus; tam, kad treniruotis (=norint treniruotis; tam, kad treniruotumeisi), reikia; ką reikėtų apmokestinti, kad pasiekti (=norint pasiekti; kad būtų pasiekta) kai kurių rezultatų; ar tie kaltinimai yra tokie, kad žmogų suimti (=kad žmogų būtų galima suimti); reikia iškovoti lygiąsias, kad ramiai patekti (=norint ramiai patekti) į kitą etapą; reikės klijų, kad viską priklijuoti (=priklijuotume).

Padalyvis nevertotinas šalutiniam to paties veikėjo veiksmui reikšti asmeniniuose sakiniuose (vietoj pusdalyvio ar dalyvio):

gyventi neskaičiuojant (=neskaičiuodama) tikrai negaliu; siekiant (=siekdami) pažaboti tokius atvejus maisto kokybės kontroliuotojai užsimojo; ilgiau pabuvus (=pabuvęs) patalpoje žmogus gali apsinuodyti; virtuvėje ruošiant (=ruošdami) bet kokį patiekalą turime smarkiai dirbti; einant (=eidami) į lauką būtinai pagalvokite; karpant (=karpydami) iškarpa iš žurnalų galime dar ir paskaitinėti; sudėjus (=sudėję) obuolius kočiojame viršų; einant (=eidami) į lauką būtinai pagalvokite.

Neveikiamasis būtojo laiko dalyvis – reikšti savaiminei (t. y. be pašalinio poveikio, specialaus įsikišimo atsiradusiai) ypatybei:

statybose – padidintos (=didesnės; didelės) rizikos srityje – dirba; aliejus yra padidintos (=didesnės) rizikos produktas; keliai ap sunkinto išvažiuojamumo (=sunkiai išvažiuojami).

Veiksmažodžių išnuomoti, numatyti, parduoti, rašyti (kirčiuoti, linksniuoti, tarti), skaityti, statyti, žiūrėti ir pan. sangražinės formos nevertotinos neveikiamosios rūšies reikšme (jeigu veiksmas negali vykti savaime):

grupės pavadinimas trumpinasi (=trumpinamas); ir gražiai, svarbiausia, žiūrisi (=atrodo); ar nusimato (=numatomas) atšalimas; šalnų nenusimato (=nenumatoma); taip lenkiškai rašosi (=rašoma).

Neigiamosios tariniu einančios formos nevertotinos šalutiniuose sakiniuose nuolaidai žymėti, kai nereiškiamas neigimas:

kaip nebūtų keista (=kad ir kaip keista, nors ir keista), toks yra pavadinimas; kaip nebūtų keista (=kad ir keista; nors ir keista), dar sunkesnė pergalė.

Pagrindinės kiekinių skaitvardžių nuo 2 iki 9 formos ir įvardžio abu, abi formos nevertotinos su daugiskaitiniais (t. y. turinčiais tik daugiskaitinę formą) daiktavardžiais:

keturiose (=ketveriose) olimpinėse žaidynėse; keturios (=ketverios) rungtynės.

Su turinčiais vienaskaitą daiktavardžiais dauginių skaitvardžių nereikia:

šešerius (=šešis) čempionatus; apie abejas (=abi) dvikovas; su dvidešimt septyneriais (=septyniais) balais.